

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

Sayı : Z-43452547-120.07.03-1442823
Konu : Soru Önergesi

11.06.2024

Sayın Ömer Faruk GERGERLİOĞLU
Kocaeli Milletvekili

İlgi : 20.05.2024 tarihli ve 7/12515 esas numaralı yazılı soru önergeniz.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurulara ilişkin ilgi önergenizde yer alan sorularınız ekte cevaplandırılmıştır.
Bilgilerinizi rica ederim.

Bekir BOZDAG
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanvekili

Ek:
1- Soru Cevabı (7 sayfa)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

EK-1

CEVAPLAR:

Cevap 1.- 24. Yasama Dönemi (28/06/2011-23/04/2015), 25. Yasama Dönemi (23/06/2015-01/10/2015), 26. Yasama Dönemi (17/11/2015-16/05/2018), 27. Yasama Dönemi (7 Temmuz 2018–1 Haziran 2023) ve 28. Yasama Döneminde (2 Haziran 2023-önerge tarihi) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna başvuru sayısı ile milletvekillerinin dönemlere göre bölümlenmiş başvuru sayılarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

24. Dönemdeki Başvuru Sayısı	7733
24. Dönemde Milletvekillerinden Gelen Başvuru Sayısı	198
25. Dönemdeki Başvuru Sayısı	441
25. Dönemde Milletvekilinden Gelen Başvuru Sayısı	1
26. Dönemde Başvuru Sayısı	10550
26. Dönemde Milletvekilinden Gelen Başvuru Sayısı	663
27. Dönemde Başvuru Sayısı	13820
27. Dönemde Milletvekilinden Gelen Başvuru Sayısı	4185
28. Dönemde Başvuru Sayısı	3607
28. Dönemde Milletvekilinden Gelen Başvuru Sayısı	727

Cevap 2.- 24. Yasama Dönemi, 25. Yasama Dönemi, 26. Yasama Dönemi, 27. Yasama Dönemi ve 28. Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular, 1982 Anayasası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Ek Protokoller ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi dikkate alınarak sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma uyarınca yapılan başvuruların hak ihlallerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

	İHLAL KONULARI	Toplam
24. Dönem	Ayrımcılık Yasağı	117
	Haberleşmenin Gizliliği	5
	Din ve Vicdan Özgürlüğü	24
	Düşünce ve İfade Özgürlüğü	5
	İletişim ve Basın Özgürlüğü	3
	Örgütlenme Özgürlüğü	8
	Aile Kurma ve Ailenin Korunması	55
	Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	22
	Seçme ve Seçilme Hakkı	2
	Hak Arama Hürriyeti	85
	Yaşama Hakkı	187
	Adli Hata Sonucu Tazminat Hakkı	6
	Çocuk Hakları	15
	Yaşlıların Hakları	3
	Engellilerin Hakları	72
	Kadın Hakları	5
	Mülkiyet Hakkı	225
	Eğitim ve Öğrenim Hakkı	88
	Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	116
	Bilim ve Sanat Özgürlüğü	1
	Sosyal Güvenlik Hakkı	280
	İşkence Yasağı	78
	Sığınma Hakkı	7
	İhraç, Sınır dışı veya İade Etme Yasağı	11

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

24. Dönem	Uyrukluk Hakkı	17
	Dilekçe Hakkı	14
	Bilgi Edinme Hakkı	19
	Çevre Hakkı	33
	Sağlık ve Hasta Hakkı	235
	Tutuklu ve Hükümlülerin Hakları	2949
	Diğer Haklar	293
	Kötü Muamele	240
	Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı	91
	Hak İhlali İçermeyenler	595
	Çalışma Hakkı	164
	Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı	3
	Kişİ Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	202
	Adil Yargılanma Hakkı	1765
	Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	16
	Konut Dokunulmazlığı	13
	Genel Toplam	8069

25. Dönem	İHLAL KONULARI	Toplam
	Ayrımcılık Yasağı	5
	İletişim ve Basın Özgürlüğü	2
	Aile Kurma ve Ailenin Korunması	1
	Hak Arama Hürriyeti	2
	Yaşama Hakkı	3
	Engellilerin Hakları	3
	Kadın Hakları	2
	Eğitim ve Öğrenim Hakkı	3
	Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	1
	Sosyal Güvenlik Hakkı	3
	İşkence Yasağı	4
	Sığınma Hakkı	1
	Çevre Hakkı	1
	Sağlık ve Hasta Hakkı	12
	Tutuklu ve Hükümlülerin Hakları	260
	Diğer Haklar	9
	Kötü Muamele	14
	Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı	1
	Hak İhlali İçermeyenler	12
	Çalışma Hakkı	9
	Kişİ Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	18
	Adil Yargılanma Hakkı	87
	Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	2
	Genel Toplam	455

26. Dönem	İHLAL KONULARI	Toplam
	Ayrımcılık Yasağı	51
	Haberleşmenin Gizliliği	5
	Din ve Vicdan Özgürlüğü	127
	Düşünce ve İfade Özgürlüğü	3
	İletişim ve Basın Özgürlüğü	2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	2
Aile Kurma ve Ailenin Korunması	35
Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	25
Hak Arama Hürriyeti	3764
Yaşama Hakkı	167
Adli Hata Sonucu Tazminat Hakkı	1
Çocuk Hakları	8
Yaşlıların Hakları	1
Engellilerin Hakları	21
Kadın Hakları	5
Mülkiyet Hakkı	51
Eğitim ve Öğrenim Hakkı	224
Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	3955
Bilim ve Sanat Özgürlüğü	1
Sosyal Güvenlik Hakkı	77
İşkence Yasağı	67
Sığınma Hakkı	7
İhraç, Sınır dışı veya İade Etme Yasağı	6
Uyrukluk Hakkı	6
Dilekçe Hakkı	8
Bilgi Edinme Hakkı	3
Çevre Hakkı	7
Sağlık ve Hasta Hakkı	147
Tutuklu ve Hükümlülerin Hakları	3861
Azınlık Hakları	1
Diğer Haklar	48
Kötü Muamele	204
Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı	153
Hak İhlali İçermeyenler	392
Çalışma Hakkı	184
Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı	2
Kişî Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	464
Adil Yargılanma Hakkı	2116
Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	27
Konut Dokunulmazlığı	2
Genel Toplam	16230

27. Dönem	İHLAL KONULARI	Toplam
	Ayrımcılık Yasağı	140
	Haberleşmenin Gizliliği	9
	Din ve Vicdan Özgürlüğü	8
	Düşünce ve İfade Özgürlüğü	15
	İletişim ve Basın Özgürlüğü	27
	Örgütlenme Özgürlüğü	1
	Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	8
	Aile Kurma ve Ailenin Korunması	315

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	61
Seçme ve Seçilme Hakkı	7
Hak Arama Hürriyeti	45
Yaşama Hakkı	150
Adli Hata Sonucu Tazminat Hakkı	2
Çocuk Hakları	41
Yaşlıların Hakları	3
Engellilerin Hakları	65
Kadın Hakları	5
Mülkiyet Hakkı	106
Eğitim ve Öğrenim Hakkı	141
Çalışma ve Sözleşme Özgürlüğü	230
Bilim ve Sanat Özgürlüğü	1
Sosyal Güvenlik Hakkı	121
İşkence Yasağı	172
Sığınma Hakkı	10
İhraç, Sınır dışı veya İade Etme Yasağı	16
Uyrukluk Hakkı	6
Dilekçe Hakkı	25
Bilgi Edinme Hakkı	12
Çevre Hakkı	6
Sağlık ve Hasta Hakkı	899
Tutuklu ve Hükümlülerin Hakları	9247
Azınlık Hakları	4
Diğer Haklar	318
Kötü Muamele	581
Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı	32
Hak İhlali İçermeyenler	388
Çalışma Hakkı	84
Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı	2
Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	89
Adil Yargılanma Hakkı	1976
Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	8
Konut Dokunulmazlığı	7
Genel Toplam	15383

28. Dönem	İHLAL KONULARI	Toplam
	Ayrımcılık Yasağı	31
	Yaşama Hakkı	23
	İşkence Yasağı	31
	Kötü Muamele	163
	Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı	1
	Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	28
	Adil Yargılanma Hakkı	462
	Özel Hayatın Gizliliği Hakkı	5
	Haberleşmenin Gizliliği	3
	Din ve Vicdan Özgürlüğü	3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

Düşünce ve İfade Özgürlüğü	5
İletişim ve Basın Özgürlüğü	10
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı	1
Aile Kurma ve Ailenin Korunması	98
Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü	19
Seçme ve Seçilme Hakkı	2
Hak Arama Hürriyeti	9
Çocuk Hakları	11
Yaşlıların Hakları	2
Engellilerin Hakları	12
Kadın Hakları	2
Mülkiyet Hakkı	25
Eğitim ve Öğrenim Hakkı	21
Genel Toplam	4036

Komisyonun kendisine gelen başvuruları hak konularına göre ayırması, bu hakların ihlal edildiğinin tespiti anlamına gelmemektedir. Burada yapılan sadece iddiaları ortaya koymak, bir başvurunun hangi hak kapsamında değerlendirilebileceğini belirlemektir.

Cevap 3.- 24. Yasama Dönemi, 25. Yasama Dönemi, 26. Yasama Dönemi, 27. Yasama Dönemi ve 28. Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan ve incelenemez bulunan başvuru sayıları ve sebepleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

24. Dönemde Ad-Soyadı/imza/iş-ikametgah adresinin bulunmadığı, belli bir konuyu ihtiva etmediği ve şikayet konusu ortadan kalktığı için işleme alınmayan Başvuru Sayısı	364
25. Dönemde Ad-Soyadı/imza/iş-ikametgah adresi bulunmadığı ve belli bir konuyu ihtiva etmediği için işleme alınmayan Başvuru Sayısı	17
26. Dönemde Ad-Soyadı/imza/iş-ikametgah adresi bulunmadığı, belli bir konuyu ihtiva etmediği ve şikayet konusu ortadan kalktığı için işleme alınmayan Başvuru Sayısı	686
27. Dönemde Ad-Soyadı/imza/iş-ikametgah adresinin bulunmaması, belli bir konuyu ihtiva etmediği ve şikayet konusu ortadan kalktığı için işleme alınmayan Başvuru Sayısı	599
28. Dönemde Ad-Soyadı/imza/iş-ikametgah adresinin bulunmaması, belli bir konuyu ihtiva etmediği ve şikayet konusu ortadan kalktığı için işleme alınmayan Başvuru Sayısı	213

Cevap 4.- 24. Yasama Dönemi, 25. Yasama Dönemi, 26. Yasama Dönemi, 27. Yasama Dönemi ve 28. Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular için yapılan genel işlem, ihlal iddialarına konu meselenin incelenmesi ve iddialara cevap verilmesi amacıyla ilgili icra mercilerine yazı yazılması ve gelen cevap muvacehesinde başvuru sahibine bilgilendirme yapılmasıdır.

Bu minvalde gönderilen yazıların Yasama Dönemlerine göre sayısal dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

24. Dönem	2280
25. Dönem	131
26. Dönem	2145
27. Dönem	13225
28. Dönem	3122

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

Cevap 5.- 24. Yasama Dönemi, 25. Yasama Dönemi, 26. Yasama Dönemi, 27. Yasama Dönemi ve 28. Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvuruların kaçında ihlal iddiasının doğrulandığı ve buna ilişkin yapılan işlemler konusunda sayısal bir veri bulunmamaktadır.

Cevap 6.- 24. Yasama Dönemi, 25. Yasama Dönemi, 26. Yasama Dönemi, 27. Yasama Dönemi ve 28. Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından re'sen yapılan suç duyurularına ilişkin sayısal veriler aşağıda sunulmuştur:

24. Dönem	7
25. Dönem	Başkanlık Divanı Seçilmedi
26. Dönem	20
27. Dönem	0
28. Dönem	0

Cevap 7.- 24. Yasama Döneminde Komisyona 79 yerinde inceleme talebinde bulunulmuş, kurulmuş olan alt komisyonlar ve oluşturulan inceleme heyetleri marifetiyle Komisyon tarafından toplamda 69 adet yerinde inceleme yapılmıştır. 25. Yasama Döneminde Komisyona 7 yerinde inceleme talebinde bulunulmuş, hükümet teşekkül etmediği için bu dönemde herhangi bir yasama faaliyeti gerçekleşmemiştir. 26. Yasama Döneminde Komisyona 170 yerinde inceleme talebinde bulunulmuş, kurulmuş olan alt komisyonlar ve oluşturulan inceleme heyetleri marifetiyle Komisyon tarafından toplamda 37 adet yerinde inceleme yapılmıştır. 27. Yasama Döneminde Komisyona 526 yerinde inceleme talebinde bulunulmuş, kurulmuş olan alt komisyonlar ve oluşturulan inceleme heyetleri marifetiyle Komisyon tarafından toplamda 52 adet yerinde inceleme yapılmıştır. 28. Yasama Döneminde Komisyona şu ana kadar 205 adet yerinde inceleme talebi iletilmiş olup, kurulu alt komisyonlar ve oluşturulan inceleme heyetleri marifetiyle toplam 20 adet yerinde inceleme ziyareti gerçekleştirilmiştir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun yaptığı yerinde incelemeler sonucunda hak ihlalinin saptanması halinde, saptanan ihlalin ne olduğuna Komisyon raporlarında yer verilmekte, ilgili raporlarda hak ihlalinde bulunan kurum ve kuruluşlara uyarı ve önerilerde bulunulmaktadır.

Cevap 8.- 24. Yasama Dönemi, 25. Yasama Dönemi, 26. Yasama Dönemi, 27. Yasama Dönemi ve 28. Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulan alt komisyonlara ilişkin sayısal veriler aşağıda sunulmuştur:

24. Dönem	8
25. Dönem	Başkanlık Divanı Seçilmedi
26. Dönem	6
27. Dönem	6
28. Dönem	4

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunu bünyesinde kurulu alt komisyonlara yöneltilen yerinde inceleme taleplerine dair sayısal bir veri bulunmamaktadır.

Cevap 9.- 24. Yasama Dönemi'nde "Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde İncelemelerde Bulunmak Üzere Kurulan Alt Komisyon", 26. Yasama Dönemi ve sonrasında ise "Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonu" adıyla kurulan Alt Komisyonun kurumlara

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI

gerçekleştirdiği ziyaretlerin Yasama Dönemlerine göre dağılımına ilişkin sayısal veriler aşağıda sunulmuştur:

24. Dönem	46
25. Dönem	Başkanlık Divanı Seçilmedi
26. Dönem	16
27. Dönem	60
28. Dönem	15

Hükümlü ve Tutuklu Hakları Alt Komisyonunun gerçekleştirdiği ziyaretler sonucunda hak ihlalinin saptanması halinde, saptanan ihlalin ne olduğuna Alt Komisyon raporlarında yer verilmekte, ilgili raporlarda hak ihlalinde bulunan kurum ve kuruluşlara uyarı ve önerilerde bulunmaktadır.

Cevap 10.- Komisyonun etkinliğini ölçmeye dönük bir araştırma hiçbir yasama döneminde yapılmamıştır.

Komisyon, Türkiye'nin insan hakları uygulamalarının taraf olduğu uluslararası antlaşmalara, Anayasa ve kanunlara uygunluğunu incelemek amacıyla yaptığı araştırmaları ve uygulamalara dair iyileştirme ve çözüm önerme görevini yazdığı raporlarla ortaya koymakta olup, Komisyon raporları ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilmekte, ayrıca bu raporlar kamuoyuna açıklanmaktadır.

Cevap 11.- Komisyonun kanun teklifi önerme yetkisi bulunmayıp, Komisyon raporlarında yer alan önerilerin yasalaşma oranı ve yasalaşma süreçlerine dair sayısal bir veri bulunmamaktadır.

Cevap 12.- Komisyonun etkinliğini ölçmeye dönük bir araştırma hiçbir yasama döneminde yapılmamıştır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, kurulduğu günden bu yana her dönemde gerek yurt içinde gerek yurt dışında uluslararası örgütlerle, diğer ülkelerin dış temsilcilikleriyle ve çeşitli uluslararası insan hakları aktörleriyle yoğun ve kapsamlı görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu süreçte, farklı kültür ve coğrafyalardan gelen temsilcilerle düzenli olarak bir araya gelinmiş, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmuş ve iş birliği alanları oluşturulmuştur. Ayrıca bu görüşmeler kapsamında, insan hakları ihlalleri konusunda farkındalık yaratmak, ortak çözüm önerileri geliştirmek ve uluslararası normların hayata geçirilmesine katkıda bulunmak amacıyla birçok önemli toplantı, konferans ve seminer düzenlenmiş veya bu tür etkinliklere aktif katılım sağlanmıştır.

Komisyon, bu etkinlikler aracılığıyla, insan hakları standartlarının yükseltilmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik somut adımlar atmış, küresel düzeyde insan hakları politikalarının şekillendirilmesine katkıda bulunmuştur.